

El millor dels mons

JOAN ACUT

NARRATIVA

Nicholas Sparks, *El rescat*.
Traducció de Xavier Garcia Muniesa.
Edicions 62. Barcelona, 2001.

Nicholas Sparks (Omaha, EUA, 1965) és un dels escriptors més populars dels Estats Units, del qual s'han publicat en català (Edicions 62) les novel·les *El quadern de Noah* (1996), *El missatge en una ampolla* (1998), *Un camí memorable* (2000) i la seva darrera obra, *El rescat*.

No és gens estrany que Sparks sigui un autor d'èxit. En el complex món dels Estats Units, amb una societat multiracial, d'opulència i misèria, liberal i ultraconservadora, violenta i farcida de gurus i telepredicadors religiosos, esclava de la tècnica on *the time is money*, la literatura de Sparks és com un bany de roses; la societat que mostra és una bassa d'oli.

A *El rescat*, presentada com una història d'amor inoblidable, tots els personatges, tant els protagonistes com la resta, són excel·lents persones. El marc on es mouen és una petita població del sud, curiosament sense nacres, plàcida, tranquil·la i neta. La protagonista, una mare soltera amb un nen de quatre anys amb dificultats de parla, coneix un bomber voluntari a causa d'un accident de cotxe durant el qual el fill desapareix entre la frondosa vegetació d'un peyllós aiguamoll i finalment és rescatat per l'heroic bomber voluntari. A partir d'aquest fet, la noia, que treballa de cambrera en una cafeteria, i

L'escriptor nord-americà Nicholas Sparks

el bomber, que és constructor autònom, estableixen una relació d'amistat al final de la qual hi ha Eros amb les seves certeres sagetes. Però l'amor, ai las!, no es pot consumir perquè el constructor-bomber es fa enrere al darrer moment. Entretant han aparegut la mare del contractista, una dona encantadora, tot bondat, i el matrimoni amic, una parella exemplar, optimista, boníssima gent, que posa al corrent la noia de l'estrany comportament del seu pretendent, que cada vegada té la felicitat a l'abast de la mà s'esmuny com una anguila, com si alguna cosa del seu passat el privés del goig de ser feliç.

En efecte, en el passat del bomber hi ha una tragèdia. Haurà de morir el millor amic del protagonista perquè es produeixi la catarsi i el bomber voluntari s'alliberi del trauma infantil que el fa sentir culpable –erròniament– de la mort del seu pare. Deslliurat del sentiment de culpa, les barreres que s'oposaven a l'amor s'esfondraran i el noi i la noia es podran casar, viure feliços i menjar anissos.

I tot això, repetim-ho, en una petita ciutat idíl·lica, entre gent admirable, tothom positiu, des del cap de la policia local al cafeter de la cantonada, com si en comptes de passar a la terra dels Hemingway, Dos Pasos, Roth o Wolff tot plegat es desenvolupés en un país de flors i violes. Suposo que les lectores de Nicholas Sparks li agraeixen els ambients de contes de fades, sense ogres ni bruixes dolentes, perquè deu alliberar-les de l'angoixa de llegir la premsa diària. El més sorprenent és que, pel que sembla, lectores d'ànima de cantir n'hi ha pertot, fins en la nostra cansada i vella Europa on la pràctica de la lectura d'evasió, la que remou els cors sentimentals però que no arriba a les consciències, també té les seves seguidores.

No cal dir que Nicholas Sparks escriu bé, que sap dosificar els elements dels seus relats sense caure en el melodrama, encara que la mel de la seva prosa faci combregar amb rodes de molí milers de lectures i algun escadusser lector, que també n'hi ha.

POESIA

Criteri poètic

CONCHA GARCÍA

A tribu das baleas. Antologia de la poesia gallega última. Castellà, anglès i gallec. Edició i selecció d'Helena González. Edicions Xerais de Galícia. Vigo, 2001.

La poesia gallega des de la dècada dels setanta fins ara ens ha arribat a través, sobretot, de diverses antologies bilingües, tan necessàries quan els lectors d'altres comunitats autònomes per motius obvis no poden accedir a aquests poemes. La professora de la Universitat de Barcelona Helena González, sempre pendent del que passa al món literari de la seva Galícia natal, ha fet possible coordinar una sèrie de veus amb molt bon criteri poètic, nascudes a partir dels seixanta –llevat de Chus Pato (1955) l'obra de la qual ha destacat en els noranta– en aquesta mostra antològica en tres llengües: castellà, anglès i gallec.

La intenció de l'autora de l'edició i selecció no és la de fundar res, ho diu ben clar al pròleg, sinó mostrar una panoràmica dels més prometedors basada en la recerca d'autors i línies diferents en les quals destaquen la ruptura de les fronteres dels gèneres literaris, la ironia, distanciament del jo líric, aproximació a la realitat quotidiana, amb l'objecte d'acostar la poesia al major nombre possible de lectors. Com bé diu l'antòloga, en el debat entre transcendència i comunicació va guanyar aquesta. Els autors són tretze: Ana Romani, Antón Lopo, Chus Pato, Miro Villar, Fran Alonso, Xavier Cordal, Rafa Vaillar, Helena de Carlos, Estevo Creus, Olga Novo, Anxos Romero, Emma Cruceiro i María do Cebreiro. La majoria d'aquestes poetes tenen en comú l'interès per activar la cultura del seu país, bé des del periodisme, l'edició o els espectacles poètics; alguns van formar part de l'assemblea poètica Batalló Literari Costa da Morte o del grup de dinamització Lletres de Cal. Un altre tret en comú, sempre des d'un plantejament poètic diferent, és la visió del món des d'una posició d'identitat, bé com a dona, gallec o homosexual. Però el més important d'aquests poemes, penso, està en la sonoritat, la recerca d'una nova manera de comunicar que s'endinsa en l'interès comú de la col·lectivitat.

IDENTITAT, RECERCA I TROBALLA

Sorprenen, com un raig d'aigua fresca, les veus incloses, perquè la identitat ja no és una qüestió de recerca sinó de troballa, i la ironia, la imatge o la consciència històrica a través de la revisió dels mites ofereixen una mirada nova i lliure de lligams ideològics. El cos es deixa anar (Olga Novo), es renuncia a l'ordre lògic del llenguatge i es rescric el mite (Chus Pato), i veiem que el quotidià ens avisa de la seva transcendència (María do Cebreiro), se li dona veu a una posició gai amb un llenguatge que té més d'irònic que de cerebral (Antón Lopo), es fan cròniques de la realitat en una mena d'ambient antisentimental (Fran Alonso), i entrem en un món d'imatges surrealistes la lògica de les quals radica en el desxiframent d'un codi diferent (Estevo Creus). Però més enllà de les particulars veus de cada poeta, ens trobem davant un fenomen realment poètic, perquè la poesia ja no és solament el diàleg del lector i el llibre de poemes, sinó que es construeix a través d'identitats (sense caure en la demagògia) que es posen a dir les seves coses davant un públic que en participa, i, ho repeteixo, sense caure en allò fàcil i buit, perquè des de la manera de construir el poema fins a la manera en què trenquen la vaixela del llenguatge, sospito que ens donaran lliçons d'humilitat.

Els matisos del temps

JORDI CERVERA

NARRATIVA

Olga Tokarczuk, *Un lloc anomenat Antany*. Traducció d'Anna Rubió i Jerzy Slawomirski. Proa. Barcelona, 2001.

Des del títol fins a cadascun dels fragments que l'integren, el llibre mostra una fixació perenne pel temps, i això no vol dir de manera necessària que la dedicació especial de l'obra sigui el temps físic, el pas més o menys accelerat del rellotge o del calendari, que també hi és present, sinó que el temps que regna a *Un lloc anomenat Antany* és aquest temps molt més psíquic que físic que ho impregna tot a la mínima oportunitat i que ho converteix en material de dipòsit, en un brou apte per conrear-hi tota mena d'històries, tota mena de sentiments.

Olga Tokarczuk, una escriptora nascuda a Silèsia el 1962, amb cinc llibres a l'historial i totalment desconeguda a Catalunya, aprofita l'esclat

de popularitat que viuen les literatures de l'Est per acostar aquesta novel·la, que s'ha convertit en un dels grans èxits editorials de la narrativa polonesa dels últims mesos. Es tracta d'una construcció a l'estil del *patchwork* més clàssic, estructurat a base d'anar afegint retalls consecutius que ens van aportant pistes constants sobre l'actitud i la personalitat dels protagonistes i ens defineixen, a cops de tisora, el pas sempre inexorable i constant del temps d'una manera que sembla quasi innòcua, transparent, subtil. El temps llisca quasi com un joc, sense fer-se present de forma òbvia. Tots els protagonistes es converteixen en propietaris consecutius d'una petita parcel·la feta amb aquest temps preuat i ells són precisament els encarregats d'administrar-lo, de fer-lo seu i de regalar-lo a l'entorn, afegint-lo al conjunt global de la història que es narra i bastint a poc a poc totes les estructures que ajuden a entendre la totalitat, el pas dels dies, dels mesos en un lloc i en un període que, tot i la màgia narrativa que sembla impregnar-los en tot moment, no deixen de ser durs i complicats.

Des de la Primera Gran Guerra tot canvia a marxes forçades, i tot i que el petit poble fictici de la Polònia més rural té quelcom de postal idíl·lica, el cert és que res acaba sent el que sembla. I els petits polsims de temps que els protagonistes es van guanyant a mesura que avança la narració es converteixen en peces clau per entendre la conjunció sòlida entre narrativa i realitat, per desxifrar les claus secretes d'aquesta nissaga que es solidifica pàgina a pàgina a base de les petites aportacions que l'esquitxen. Aquestes no són res més que fragments escollits d'un tot, d'una realitat que, com sempre, és un creuament de desgràcies i de felicitat, un collage agredolç que dibuixa un país, una societat i uns sentiments que fins no fa gaire s'han mantingut ocults als ulls occidentals i que a partir d'ara poden començar a significar l'esclat d'una nova visió del món, la creació de noves geografies mítiques que se sumin a l'atles literari de la narrativa contemporània i marquin una ruta a seguir amb nous pols d'atracció d'obligada visita.